

Türkiye’de Ege-Akdeniz Bölgelerindeki Ekolojik Otelleri Ziyaret Eden Ekoturistlerin Memnuniyetlerinin Ölçülmesine Yönelik Alan Araştırması

Murad Alpaslan KASALAK^{1*} Dilara BAHTİYAR² Mehmet BAHAR³

¹Akdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü.

² Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ABD.

³ Kapadokya Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü

*Sorumlu Yazar

E-posta: muradkasalak@akdeniz.edu.tr

Geliş Tarihi: 30 Haziran 2019

Kabul Tarihi: 03 Ekim 2019

Özet

Turizmin çevreye verdiği olumsuz etkiler ortaya çıktıktan sonra çevre koruma bilinci giderek artmış ve artık günümüzde bir sorumluluk haline gelmiştir. Bu sorumluluk altında sürdürülebilirlik yaklaşımıyla hareket eden turistler doğa temelli turizm çeşitlerinden ekoturizme katılarak ekoturist sınıfını oluşturmuştur. Çevreyi korumanın yanı sıra yerel halkın refahını gözeterek ekoturistlerin duyarlı seyahatleri her geçen gün artmaya başlamıştır. Yapılan bu seyahatlerin daha çok el değmemiş doğal alanlara yapıldığı, turistlerin yerel halkla yakından ilgilendiği birçok araştırmada ortaya çıkmıştır. Ülkemiz açısından bakıldığında ise Ege-Akdeniz Yöresi’nde ekoturizm yoğun olarak gerçekleşmektedir. Mevcut ekolojik çiftlik veya ekolojik otel sayılarının da daha çok Ege-Akdeniz Yöresi’nde bulunması bunun en açık göstergesidir. Bu amaçla çalışmanın örneklem alanını Ege-Akdeniz Yöresi oluşturmuştur. Ele alınan çalışmadaki temel amaç Ege- Akdeniz Yöresi’ni ziyaret eden ekoturistlerin memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi ve memnuniyet düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda Ege-Akdeniz Yöresi’ni ziyaret eden 277 ekoturiste uygulanan anket formlarından elde edilen veriler Sosyal Bilimler araştırmalarının analizinde sıkça kullanılan SPSS for Windows (Statistical Program for Social Sciences) paket programının 20.0 versiyonu ile analiz edilmiştir. Ulaşılan bulgular ışığında ekoturist memnuniyetini arttırmaya ve ekoturizm girişimciliğinin gelişimini sağlamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ekoturist, Ekoturist Memnuniyeti, Ege-Akdeniz Bölgesi, Ekolojik Oteller

Ecological Research Area Hotels For The Measurement Of Satisfaction Of The Visiting Ecotourists In The Ege-Mediterranean Region In Turkey

Abstract

After the negative effects of tourism on the environment, environmental protection awareness has gradually increased and now it has become a responsibility. Tourists who act with sustainability approach under this responsibility formed ecotourist class by joining ecotourism which is one of nature-based tourism types. In addition to protecting the environment, eco-tourists who are caring for the well-being of the local people have started to increase their travels day by day. These trips are mostly made to untouched natural areas. It has been revealed in many studies that tourists are closely interested in local people. From the point of view of our country, ecotourism is intense in the Aegean-Mediterranean region. The most obvious indication is that the number of ecological farms or ecological hotels in the region is also present in the Aegean-Mediterranean region. For this purpose, the sample area of the study was the Aegean-Mediterranean Region. The main purpose of this study is to measure the satisfaction levels of ecotourists visiting the Aegean-Mediterranean region and to examine whether the satisfaction levels differ according to their socio-demographic characteristics. Quantitative research method was adopted in the research. questionnaire technique was used as data collection tool. In this context, the data obtained from the questionnaires applied to 277 ecotourists who visited Aegean-Mediterranean region were analyzed with the 20.0 version of SPSS for Windows (Statistical Program for Social Sciences) which is frequently used in the analysis of Social Sciences researches. Within the scope of the findings reached, suggestions were made to increase ecotourist satisfaction and development of ecotourism entrepreneurship.

Keywords: Ecotourist, Ecotourist Satisfaction, Aegean-Mediterranean Region, Ecological Hotels

GİRİŞ

Turizm, su misali insanların isteklerine göre şekil alabilen son derece hassas kırılabilir yapıya sahiptir. Bu sektör birçok ülkenin önemli gelir kapısı olurken kendi dışında birçok sektöre de etki yapmaktadır. Verdiği etkilerle birlikte zamanla farklı bir boyut kazanan turizm, günümüzde kentleşmeyle beraber doğaya yönelmeye başlamıştır. Doğa temelli turizm çeşitleri bu anlamda giderek önem kazanmış ve bu durum da pazardan pay almak isteyen ülkelerin turizm stratejilerinde bir dizi değişimlere yol açmıştır. Ekvatorial ülkeler ekoturizm adı altında gelişme imkânı bulmuş buldukları zengin coğrafyayı ekoturistlere sunmuşlardır.

1990’lı yıllardan itibaren turizm pazarında gelişen ekoturizm Birleşmiş Milletler tarafından 2002 yılının Uluslararası Ekoturizm Yılı ilan edilmesiyle daha da önem kazanmıştır. Kitlesel etkinliklerin verdiği zararlara karşı olarak ortaya ekoturizm gerek doğal tabiatı gerekse yerel halkı korumayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda ekoturizme katılan ekoturistler bozulmamış doğal alanları tercih etmiş, doğayla iç içe olarak yerel halkın yaşayışını ve kültürünü deneyimlemek istemiştir.

Yeni bir pazar olan ekoturizm günümüzde popülerliğini korumaya devam etmektedir. Ele alınan bu çalışmanın amacı, ekoturizmin yoğun olarak gerçekleştiği Ege- Akdeniz Yöresi’ni ziyaret eden ekoturistlerin memnuniyet düzeylerini

belirlemek, memnuniyet düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla yerli literatürde ekoturist memnuniyetini ölçmeye yönelik bir çalışmanın yer almaması bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi uygulanmış, veri toplama tekniklerinden anket tekniği kullanılmış, internet ortamında Google Docs üzerinden ekoturistlere uygulanmıştır ayrıca örneklem yöntemi olarak olasılığa dayalı olmayan teknikler içerisinde kolayda örnekleme (tesadüfi olmayan) yöntemi tercih edilmiştir.

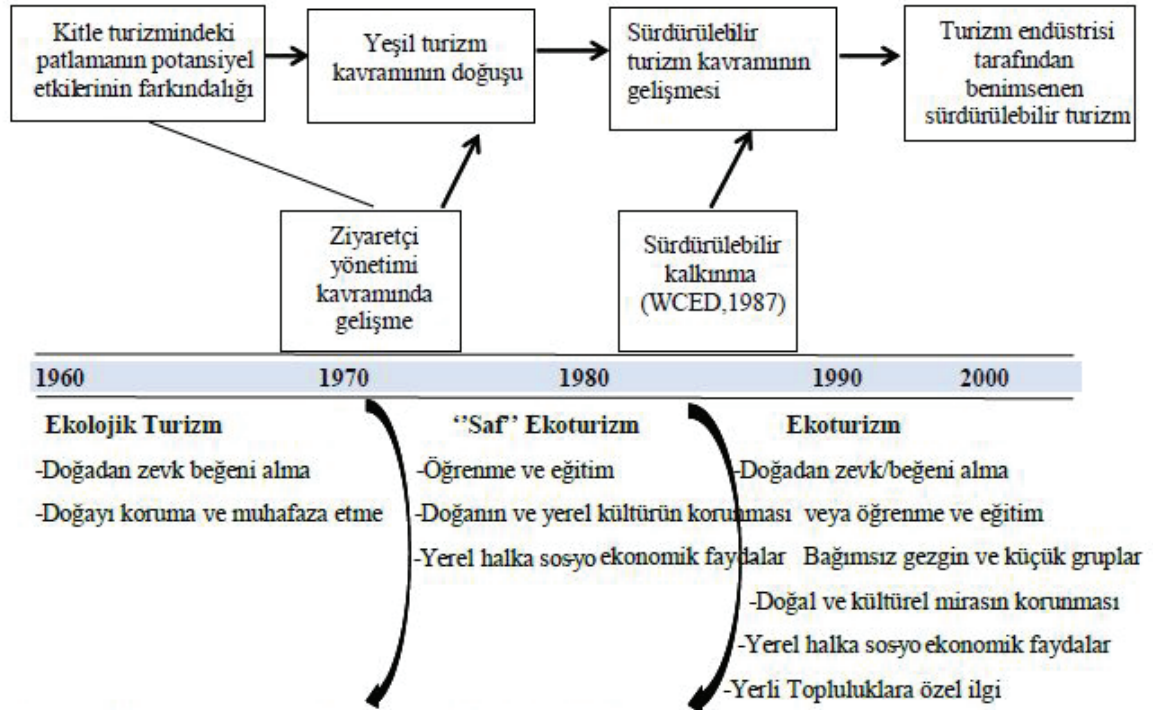
LİTERATÜR İNCELEMESİ

Çalışmanın bu bölümünde ekoturizmin gelişim süreci ile ekoturistlerin genel özelliklerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Ekoturizm Kavramı

1976 yılında Budowski tarafından ilk kez koruma ve turizmin kaynaştırılması önerisi getirilmiştir. "Ekoturizm"

terimi kısa bir süre sonra 1980'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır (Orams, 1995:12). Kitle turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin ortaya çıkmasıyla çevreye duyulan hassasiyet artmış ve bu amaçla geçimlerini sürdürebilmek için turizm işletmeleri turizm yönetimi seçeneklerinde "çevre dostu" turizm kavramını keşfetmeye başlamışlardır (Jamal, T., Borges, M. & Stronza, A., 2006:2). Sömürüye ve bozulmaya karşı sürekli korunan, bozulmamış doğal yaşam alanlarının korunması gerektiği düşüncesi halk tarafından da büyük oranda desteklenmiştir (Orams, 1995:12). 1970'lerde başlayan bu hareket ekoturizm görüşünü alternatif olarak desteklemiştir. Bu nedenle, ekoturizm döneminin başlarında koruma birincil motivasyondur. (Jamal ve ark. 2006:3). Bu dönemden itibaren ekoturizmin sıralı gelişmesi aşağıda Şekil 1'de görülmektedir.

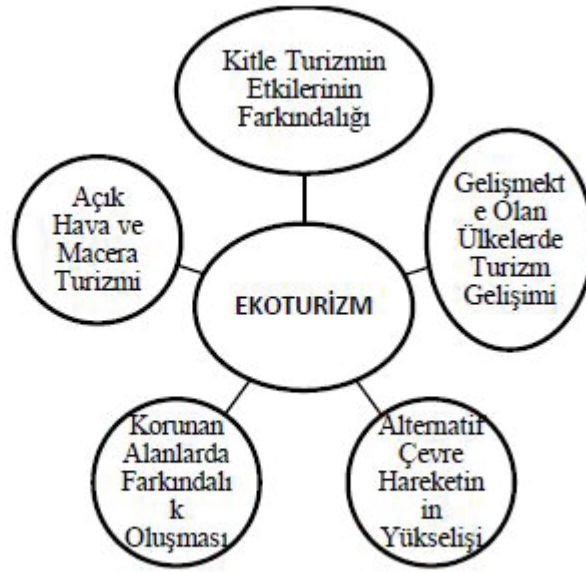

Kaynak: Swarbrooke, 2002 Uyarlayan Jamal vd., 2006:150

Şekil 1. Sürdürülebilir Turizm ve Ekoturizm Kavramının Kronolojik Gelişimi

Sürdürülebilir kalkınma terimi ilk olarak 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından sunulan Brundtland Raporu'nda "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" şeklinde ifade edilmiştir. Brundtland Raporu sürdürülebilir kalkınma ilkesi ile çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesini doğrudan ilişkilendirmektedir (www.mfa.gov.tr: 20.03.2017). Bu bağlamda raporda, ekonomik büyümenin çevre dostu bir perspektifle olabileceği vurgulanmıştır. Bu büyüme turizme sürdürülebilir turizm kavramını kazandırmış ve ardından bir alt basamak olarak ekoturizm terimi ortaya çıkmıştır.

Şekil 2'de, ekoturizmin erken evrelerinde, birbirinden farklı ve birbiriyle ilişkili olan yönlerini göstermektedir. Kitle turizmde ortaya çıkan olumsuz etkiler çevrede koruma farkındalığı yaratmış, nispeten rahatsız edilmemiş veya kirlenmemiş doğal alanlar önem kazanmış ve bu durum gelişmekte olan ülkelerde cazip hale gelmiş, ekonomik anlamda da bölgeye faydalar sağlamıştır. Böylece ekoturizm bölgeleri alternatif olarak gelir kaynağı elde edeceği yönünde hipotezler kurulmuştur.

Kaynak : Jamal vd., 2006: 148

Şekil 2. Ekoturizmin Yükselişini Etkileyen Başlıca Bileşenler

Ekoturizm giderek önem kazanmakla birlikte turizm doğa temelli turizm endüstrisinde hızlı gelişen bir bölümdür. Bazı kaynaklarda ekoturizm doğaya dayalı turizm, yumuşak turizm, özel ilgi turizmi, yeşil turizm, sorumlu turizm, alternatif turizm çeşidi olarak da bahsedilmektedir. Dünya Turizm Örgütü'ne göre ekoturizmin genel özelliklerini aşağıda sıralanmıştır;

- I. Ekoturizme yönelen turistlerin temel motivasyon kaynağı, doğayı anlama, inceleme ile beraber hakim olan geleneksel kültürü de inceleme ve anlamaya çalışmadır.
- II. Ekoturizm eğitime ve yoruma dayalı bir özellik içerir.
- III. Ekoturizm turları yalnızca o bölgede faaliyet gösteren küçük yerel işletmeler tarafından küçük gruplara yönelik olarak organize edildiği gibi farklı büyüklükte olan yabancı tur operatörleri de küçük gruplara yönelik olarak ekoturizm turları düzenleyebilmektedir.
- IV. Ekoturizm, doğal ve kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirir.
- V. Doğal alanların ve çevrenin korunmasını sağlar.
- VI. Ekoturizm, koruma amacıyla doğal alanların yönetiminde, ev sahibi olan yerel halka, organizasyonlara ve yetkililere ekonomik katkılar sağlar.
- VII. Yöre halkı için alternatif istihdam olanakları yaratır.
- VIII. Yerel halk ve turistler üzerinde doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik bilinci artırır (<http://sdt.unwto.org/content/ecotourism-and-protected-areas>, erişim tarihi: 02.03.2017).

Yapılan araştırmalar, ekoturizm konusundaki küresel ilginin (Uluslararası Ekoturizm Derneği tarafından "çevrenin korunması ve yerli halkın refahını geliştiren doğal alanlara sorumlu seyahat" olarak tanımlandığını) son yıllarda hızla büyüdüğünü göstermektedir. Sorumlu Seyahat'in 2015 Seyahat Gücü ve İstatistikleri Raporu'na göre, beş tüketiciden biri (%21) daha iyi bir çevre ve sosyal rekoru olan bir şirketle yapılan gezi için daha fazla para ödemeye razı olacağını belirtmektedir (Bahtiyar, 2017:42).

Ekoturist Kavramı

Yabancı kaynaklarda son zamanlarda dikkat çekici bir şekilde, çeşitli çalışmalarda, ekoturizmle ilgili olarak bir dizi perspektif keşfederek ekoturistlere odaklanılmıştır; davranışlar (Weaver & Lawton, 2002); değerler (Blamey & Braithwaite, 1997; Zografos & Allcroft, 2007), tutumlar (Wurzinger & Johansson, 2006), motivasyonlar (Beh & Bruyere, 2007; Holden & Sparrowhawk, 2002), seyahatlerinden sağlanan fayda (Frochot, 2005; Palacio & McCool, 1997) ve yerel ekonomik faydalar (Azlizam, Mohd Aswad, Asli, & Shazali, 2012) ekoturistlere yönelik olarak yapılan başlıca araştırma konularıdır.

Ekoturistler genel olarak ekoturizmin özelliklerine uygun seyahat eden, eğitim seviyesi yüksek, çevre bilincine sahip, risk almayı seven ve birazda maceraperest yönü ağır basan kişilerdir. Bolton (1997) ekoturisti; "kıymet bilirlilik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, nispeten doğal özellikleri korunan alanları ziyaret eden kişi" olarak tanımlamıştır. Ekoturistlerin doğa ve kırsal yaşamla etkileşim kurma, bilme, öğrenme, tanıma, keşfetme, bilgilenme, risk arayışı, kendini keşfetme, kendini gerçekleştirme, doğanın kıymetini bilme, doğayı seyretme, bozmadan kullanma, doğayla iç içe olma, doğadan bir şekilde zevk alma gibi birbirinden farklı amaçları bulunmaktadır (Çevirgen, 2004: 48-49).

METERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı, kapsamı ve sınırlılıkları, araştırmanın modeli, verilerin elde edilmesi ve analiz süreçlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Sınırlılıkları

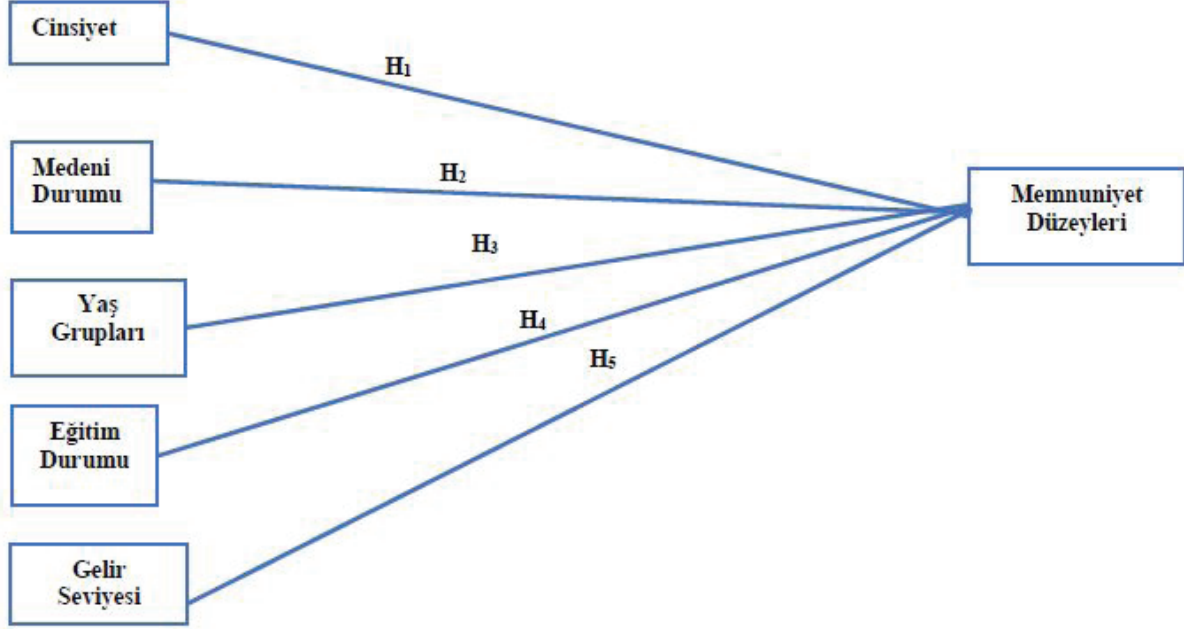
Ele alınan çalışmadaki temel amaç Ege- Akdeniz Yöresi'ni ziyaret eden ekoturistlerin memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi ve memnuniyet düzeylerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Bu bağlamda yapılan yerli literatür araştırmasında ekoturizm konusunda ekoturistlerin memnuniyet düzeylerine yönelik bir çalışma olmayışı çalışmanın bu yönde yapılmasını etkilemiştir. Araştırmadaki sınırlılık ise çalışmanın Ege-Akdeniz

Bölgesi'ni kapsamaktadır. Çalışma bir alan araştırmadır ve bu amaçla tümevarımsal bir yaklaşımla hareket edilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Ege-Akdeniz Yöresi'ni ziyaret eden ekoturistlerin memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik olarak başlanılan çalışmada hazırlanan araştırma modeli aşağıda sunulmuştur.

Şekil 3. Araştırmanın Modeli

Bilimsel çalışmamızın hareket noktasını oluşturan beş hipotez aşağıda sıralanmıştır.

H₁: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

İnternet ortamında uygulanan anketler sosyal paylaşım ağında en çok takipçisi olan ekoturist siteleri arasından seçilmiştir. Site yöneticileri ile görüşme yapılarak çalışmanın geçerliliğinin korunması için Ege ve Akdeniz Bölgelerinde yer alan ekoturistlerin anketleri yapması esas alınmıştır. İnternet ortamında uygulanan anketlerin bulunduğu sosyal paylaşım ağları şunlardır;

1. Tatuta Ekolojik Çiftlik Ziyaretleri (23.141 Üye)
2. Ekoder Ekolojik Yaşam Derneği (9.985 Üye)
3. Yeryüzü Girişimi Eko Köy Girişimi (3.895 Üye)
4. Ekolojik Yaşam Derneği (2.029 Üye)
5. Eko köy Kadınları Üretim Merkezi (1.093 Üye)
6. Ekolojik Oteller (262 Üye)

Ekolojik çiftliklerde konaklama yapan turist sayısını belirlemek için, Tatuta Gençtur temsilcisi ile Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği ile telefon ve mail yoluyla görüşme yapılmıştır. Elde edilen sayısal veriler doğrultusunda 678 örneklem büyüklüğü için %95 güven aralığında 246 anket formuna ulaşılması hesaplanmıştır. Altınışik ve ark.(2010), 700 kişilik evren büyüklüğü için gerekli örnek büyüklüğünü 248 kişi olarak belirlerken, Baş (2006), 750 kişilik olan hedef kitle büyüklüğünü %5 örnekleme hatası payı ile 254 kişi olarak ifade etmiştir. Bu amaçla anket çalışması 2017 yılının Mart-Nisan-Mayıs aylarında 277 kişiye yapılmıştır.

Hazırlanan ekoturist anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik özellikleri belirleyen sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ekoturizme ilişkin ekoturistlerin motivasyon düzeylerine yönelik 18 soru 5'li likert ölçeğiyle (Tamamen Katılıyorum:5,

Katılıyorum:4, Kararsızım:3, Katılmıyorum:2, Tamamen Katılmıyorum:1) hazırlanmıştır. Bu ölçeği Lawton (2002) turizm ve çevre literatüründen faydalanarak oluşturmuştur. Oluşturulan anket Lawton (2002) tarafından Avustralya'da bulunan 65 yaş ve 65 yaş üstü ekoturistler üzerinde uygulanmıştır. Üçüncü bölümde ise ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeyini ölçmeye yönelik 11 soru 5'li likert ölçeği (Çok Memnunum:5, Memnunum:4, Kararsızım:3, Memnun Değilim:2, Hiç Memnun Değilim:1) kullanılmıştır. Ölçeği ekoturizme uyarlayan Nepal (2007) ölçeği Nepal'deki en popüler trekking alanı olan Annapurna alanında uygulamıştır. Ekoturistlere uygulanan ölçek Nepal (2007)'in ekoturizme uyarlanmış şekliyle kullanılmıştır. Ölçeklerin İngilizceden Türkçeye çevirilerinin yapılması için üç farklı uzmandan faydalanılmıştır.

Ekoturistlerin ekoturizme ilişkin motivasyon ve memnuniyet düzeylerini ortaya koymak amacıyla ölçeğin güvenilirliğini (Cronbach Alpha) belirlemek için güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda verilerin genel güvenilirlik değeri ilk bölümde kullanılan 18 soruluk ölçekte 0,90 (Cronbach Alpha Katsayısı), ikinci bölümdeki 11 soruluk ölçekte ise 0,91 olarak tespit edilmiştir. Altınışik (2007), ölçeğin güvenilir olması için güvenilirlik kat sayısının en az 0,70 olması gerekmektedir. Ural & Kılıç (2006), güvenilirlik katsayısının 1'e yaklaştıkça güvenilirliğin arttığını belirtmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan toplam 277 ekoturistin cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, yabancı dil bilme düzeyi, kişisel aylık ortalama gelir ve tatile çıkma sıklığı değişkenlerine ilişkin veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Araştırmaya katılan ekoturistlerin demografik özellikleri incelendiğinde; 277 ekoturistin %65,3'ü kadın, %34,7'si erkek, %47,7'si bekâr, ve %41,9'u evli bulunmaktadır.

Tablo 1. Ekoturistlere İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Ekoturistlerin Cinsiyeti	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	96	34,7
Kadın	181	65,3
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Medeni Durumları	Frekans	Yüzde (%)
Bekar	132	47,7
Evli	116	41,9
Boşanmış	29	10,5
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Yaş Grupları	Frekans	Yüzde (%)
20 yaş ve altı	1	0,4
21-30 yaş	97	35,0
31-40 yaş	81	29,2
41-50 yaş	51	18,4
51 yaş ve üzeri	47	17,0
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Eğitim Durumları	Frekans	Yüzde (%)
İlköğretim	1	0,4
Ortaöğretim	23	8,3
Önlisans	29	10,5
Lisans	161	58,1
Lisansüstü	63	22,7
Toplam	277	100
Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Düzeyleri	Frekans	Yüzde (%)
1000 TL ve altı	41	14,8
1001-2000 TL	61	22,0
2001-3000 TL	57	20,6
3001-4000 TL	53	19,1
4001 TL ve üzeri	65	23,5
Toplam	277	100

Ekoturistlerin yaş grupları incelendiğinde, %35'i 21-30 yaş aralığı, %29,2'si 31-40 yaş aralığı, %18,4'ü 41-50 yaş aralığı ve %17'si 51 yaş ve üstü grubunda bulunmaktadır. Eğitim durumlarına bakıldığında %58,1 pay ile üniversite

mezunları ilk sırada, %22,7 pay ile de Master/Doktora mezunlarının ikinci sırada yer almaktadır. Aylık ortalama gelir grubu açısından %22'sinin 1001-2000 TL, %20,6'sının 2001-3000 TL, %19,1'inin 3001-4000 TL, %23,5'inin 4000 TL üzerinde gelire sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Ekoturistlerin Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ekoturizme İlişkin Memnuniyet Düzeyleri	Ortalama	Standart Sapma
Güzel dağ/deniz vb. manzarasından,	4,32	0,78
Huzurlu atmosferin sağlanmasından,	4,15	0,93
Ev sahibi ve çalışanların konuksever olmasından,	4,11	0,84
Sunulan yerel yemeklerin kalitesinden,	3,94	0,93
Makul fiyatın bulunmasından,	3,71	1,04
Çevre temizliğinden,	3,67	1,18
Otele giriş/çıkış ile ilgili işlemlerden,	3,58	0,95
Ortak yaşam yerlerinin rahatlığından,	3,54	1,00
Ulaşım kolaylığından,	3,47	0,97
Duş olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,	3,40	1,14
Tuvalet olanaklarının yeterli ve temiz olmasından,	3,34	1,20

Ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinin ortalaması Tablo 2’de sunulmuştur. Memnuniyet düzeyleri ortalamalarına bakıldığında, ekoturistler ekoturizme ilişkin tatillerinde daha çok dağ, deniz gibi doğal manzaralardan (4,32), huzurlu atmosferden (4,15), ev sahibi ve çalışanların konuksever olmasından (4,11) memnun olduğu görülmektedir. Memnuniyet ortalamalarında diğerlerine kıyasla, düşük ifadelerden bir tuvalet olanaklarının yeterli ve temiz olması (3,34) diğeri ise duş olanaklarının yeterli ve temiz olması (3,40)’dır.

Tablo 3. Ekoturistlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin T- Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	Levene (p)	t	p
Kadın	181	3,845	0,822	0,063	0,746	0,456
Erkek	96	3,760	1,033			

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan kadın ($\bar{x}=3,8453$) ve erkek ($\bar{x}=3,7604$) katılımcıların ekoturizme yönelik memnuniyet ortalamalarında çok belirgin bir farklılık gözlenmemektedir. Yapılan t testine göre, ekoturistlerin ekoturizme yönelik memnuniyet düzeylerinde cinsiyetler arası fark ($t=0,746$; $p=0,456>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Levene testi sonucunda ise, testin anlamlılık değeri $0,063>0,05$ bulunarak varyans homojenliği koşulunun sağlandığı tespit edilmiştir. Bu durumda; *H₁: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.* hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4. Ekoturistlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Bekar	Gruplar arası	7,843	2	3,922	4,980	0,008*	B1>B2
Evli							
Boşanmış	Gruplar içi	215,767	274	0,787			

* $p<0,05$ **Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik memnuniyet düzeyine ilişkin One-Way Anova Testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; ekoturistlerin medeni durum değişkenine göre ekoturizme yönelik memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (f değeri=4,980; $p=0,008<0,05$). Bekar ekoturistlerin (B1) memnuniyet düzeyleri daha fazla iken (3,96), boşanmış olan ekoturistlerin (B2) memnuniyet düzeyleri daha düşük bir düzeydedir (3,44), evli olan ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri (3,73) ise boşanmış olan ekoturistlerden fazladır. Bu bağlamda; *H₂: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.* hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde ekoturistlerin ekoturizme

yönelik memnuniyet düzeyi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (f değeri=1,340; $p=0,255>0,05$). Bu durumda, *H₃: Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.* hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 5. Ekoturistlerin Yaş Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
20 yaş ve altı	Gruplar arası	4,320	4	1,080	1,340	0,255	-
21-33 yaş							
31-40 yaş	Gruplar içi	219,290	272	0,806	1,340	0,255	-
41-50 yaş							
51 yaş ve üzeri							

*Varyanslar homojendir.

Ekoturistlerin eğitim durumu ile memnuniyet düzeyi arasında önemli bir farkın olmadığı Tablo 6'da tespit edilerek (f değeri=0,474; p=0,755>0,05); H_0 : Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 6. Ekoturistlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
İlköğretim	Gruplar arası	1,549	4	0,387	0,474	0,755	-
Lise							
Önlisans	Gruplar içi	222,062	272	0,816	0,474	0,755	-
Lisans							
Lisansüstü							

*Varyanslar homojendir.

Tablo 7 incelendiğinde ise, ekoturistlerin aylık ortalama gelir durumu ile memnuniyet düzeyi arasında önemli bir farkın olmadığı tespit edilerek (f değeri=1,971; p=0,099>0,05); H_0 : Ekoturistlerin memnuniyet düzeyleri aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ' hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 7. Ekoturistlerin Aylık Ortalama Gelir Durumu Değişkenine Göre Ekoturizme Yönelik Memnuniyet Düzeyine İlişkin One-Way Anova Testi Sonuçları

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
1000 TL ve altı	Gruplar arası	6,299	4	1,575	1,971	0,099	-
1001-2000 TL							
2001-3000 TL							
3001-4000 TL							
4001 TL ve üzeri	Gruplar içi	217,311	272	0,799	1,971	0,099	-

*Varyanslar homojendir.

SONUÇ

Çalışma sonucunda, ekoturistlerin ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinde cinsiyetler arası önemli bir fark bulunmamış ve memnuniyet düzeylerinin aynı oranda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Ege-Akdeniz Bölgesi'nin sürekli talep görmesinin sebepleri arasında ekoturistlerin bölgeden memnun oldukları sonucuna varılabilir. Oysaki Nepal (2007), Annapurna'da ekoturistler üzerine yaptığı çalışmada t testi sonucunda kadınların erkeklere göre yatak odasından ve oturma odasından daha memnun olduklarını tespit etmiştir. Öte yandan ekoturistlerin medeni durumlarına

göre ekoturizme ilişkin memnuniyet düzeylerinde fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bekar olan ekoturistlerin memnuniyet seviyeleri daha üst düzeyde iken, boşanmış olan ekoturistlerde memnuniyet düzeyi daha az düzeydedir.

Yurtdışında ekoturistlere yönelik olarak yapılan akademik çalışmalarda, ekoturistlerin eğitim ve gelir seviyelerinin yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Herbig & O'Hara (1997), yaptıkları çalışma sonucunda ekoturistlerin yüksek gelir ve eğitim seviyesine sahip olduklarını tespit etmiştir. Yine Kanada'da yapılan bir araştırmada, Kanadalı ekoturistlerin %66,4'ünün üniversite

mezunu olduğu, İngiltere’de ise, ekoturistlerin %60’ının üniversite mezunu olduğu ortaya çıkmıştır (Weaver, 2001: 53). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES)’nin 2000 yılında yayınladığı bir rapora göre; ekoturistler daha çok 35–54 yaş arasında olup, yaklaşık %82’si üniversite mezunudur. Yaş grubu olarak yapılan çalışmada ülkemizde daha çok 20-40 yaş arası ekoturist bulurken, Kanadalı ekoturistler üzerinde yapılan bir çalışmada %43.1’nin 55 yaş ve üzeri olduğu, Avustralya’ya doğa turizmi amacıyla giriş yapan turistlerin yarısının 20-29 yaş arasında olduğu, İngiltere’de ise ekoturistlerin yaklaşık %50’sinin 17-34 yaş arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Ekoturizme katılan bireylerin farklı yaş grubundan oluşması ekoturizm adı altında birçok farklı turizm çeşidi olmasından kaynaklanmaktadır. Bazı ekoturistler kuş gözlemciliğini tercih ederken bazı ekoturistler ise vahşi doğada vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Cinsiyet açısından değerlendirilirse ülkemizde ekoturizme daha çok kadınların (65,3) katıldığını söylemek mümkündür. 1996 yılında İngiltere’de yapılan bir çalışmada bayan ekoturistlerin oranının %54 ile %57 arasında olduğu bulunmuştur. Weaver (2001)’in Lamington Milli Park’ta yaptığı çalışma sonucunda da eko konaklama tesislerinde konaklayanların %62’sinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda kadınların erkeklere göre ekoturizme daha fazla ilgi gösterdiği, turizm faaliyetlerini daha çok doğada gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür. Ekoturizm, hem çevresel sorumluluk hem de çevrede oluşabilecek olumsuz etkileri en aza indirmek gibi unsurları ifade etmektedir. Genel olarak en iyileri, yenilenebilir enerji kaynakları, geri dönüşüm hizmetleri, çevre dostu tuvalet malzemeleri, enerji tasarruflu aydınlatma, yerel olarak tedarik edilen yiyecekler, organik çarşafar ve havlular, toksik olmayan temizlik malzemeleri, tek kullanımlık yemekler, su koruma yöntemleri ve çeşitli sürdürülebilirliğe odaklı girişimler sunmaktadır. Ekoturizmin uygulandığı ekolojik oteller ise, doğa koruma ve yaban hayatı korumasında daha aktif olmaya eğilimli, yerel ekosistemlerin flora ve faunaları hakkında ziyaretçileri eğitmeye ve alanın yerli kültüre daha derinden bağlı olma eğilimindedir. Ekoturizm, yerel halkla ekoturistler arasında olumlu ilişkiler kurmayı da sağlamaktadır. Öte yandan yerel halka iş olanağı sağlayarak kalkınma girişimlerini artırır böylece yerel ekonomiye katkıda bulunur. Ziyaretçilerin yerel gelenekleri korumasına ve takdir etmesine yardımcı olur. Bu şekilde ekoturizm, hızlı finansal kazançlar için yaşam alanlarını değiştirip yok etmekten çok, daha sürdürülebilir uzun vadeli bir iş modeli olarak görülmektedir.

Yapılan araştırmalar, ekoturizm konusundaki küresel ilginin (Uluslararası Ekoturizm Derneği tarafından “çevrenin korunması ve yerli halkın refahını geliştiren doğal alanlara sorumlu seyahat” olarak tanımlandığını) son yıllarda hızla büyüdüğünü göstermektedir. Sorumlu Seyahat’in 2015 Seyahat Gücü ve İstatistikleri Raporu’na göre, beş tüketiciden biri (%21) daha iyi bir çevre ve sosyal rekoru olan bir şirketle yapılan gezi için daha fazla para ödemeye razı olacağını belirtmektedir (Bahtiyar, 2017:42).

KAYNAKÇA

- [1] Altunışık, R. (2008). “Anketlerde Veri Kalitesinin İyileştirilmesi İçin Öntest (Pilot Test) Yöntemleri”. Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 1(2)1-17.
- [2] Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı. Sakarya Kitapevi, İstanbul.
- [3] Azlizam, A., Mohd Aswad, R., Asli, D. A. T. & Shazali, J. (2012). “Local community ecotourism business experience in Kuala Tahan”. Malaysia. Malaysian Forester, 75(1):53-64.
- [4] Bahtiyar, D. (2017). Ekolojik Oteller Kapsamında

Ekoturistlerin Kişilik Özellikleri, Motivasyonları ve Memnuniyetleri Arasındaki İlişki: Ege-Akdeniz Bölgesi Alan Araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- [5] Beh, A. & Bruyere, B. L. (2007). “Segmentation by visitor motivation in three Kenyan national reserves”. Tourism Management, 28(6):1464–1471.
- [6] Blamey, R. K. & Braithwaite, V. A. (1997) “A social values segmentati on of the potential ecotourism market”. Journal of Sustainable Tourism, 5(1):29-45.
- [7] Bolton, M. & Coined, C. (ed.). (1997). Loving them: Wildlife and Ecotourism. Earth Scan Publications, London.
- [8] Çevirgen, A. (2004). “Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12: 46-67.
- [9] Frochot, I. (2005). “A benefit segmentation of tourists in rural areas: A Scottish perspective”. Tourism Management, 26(3):335–346.
- [10] Herbig P. & O’hara B. (1997). “Ecotourism: a Guide for Marketers”. European Business Review, 97(5):231-236.
- [11] Holden, A., & Sparrowhawk, J. (2002). “Understanding the motivations of ecotourists: The case of trekkers in Annapurna, Nepal”. International Journal of Tourism Research, 4(6):. 435–446.
- [12] Jamal, T., Borges, M. & Stronza, A. (2006). “The Institutionalisation of Ecotourism: Certification, Cultural Equity and Praxis”. Journal of Ecotourism, 5(3):.145-175.
- [13] Nepal, S. K. (2007). “Ecotourists’ Importance and Satisfaction Ratings of Accommodation-Related Amenities”. Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research, 18(2): 255-276.
- [14] MFA (2017), www.mfa.gov.tr, (20.03.2017)
- [15] Orams, M. B. (1995). “Towards a More Desirable Form of Ecotourism”. Tourism Management, 16(3-8):142.
- [16] Palacio, V. & McCool, S. F. (1997) “Identifying ecotourists in Belize through benefit segmentation: A preliminary analysis”. Journal of Sustainable Tourism, 5(3):.234-243.
- [17] SDT-UNWTO (2017), <http://sdt.unwto.org/content/ecotourism-and-protected-areas>, (02.03.2017).
- [18] Swarbrooke, J. (2002). Sustainable Tourism Management. CABI Publishing Series, New York USA.
- [19] Ural, A. & Kılıç, O. (2006). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi (SPSS 10.00 12.0 For Windows). Detay Yayıncılık, Ankara.
- [20] Weaver, D. B. (2002). “Hard-core Ecotourists in Lamington National Park, Australia”. Journal of Ecotourism, 1(1): 19-35.
- [21] Weaver, D. B. (ed.). (2001). The Encyclopaedia of Ecotourism. CABI Publishing, Wallingford, UK.
- [22] Weaver, D. B. & Lawton, L. J. (2002). “Overnight Ecotourist Market Segmentation in the Gold Coast Hinterland of Australia”. Journal of Travel Research, 40: 270-280.
- [23] Zografos, C. & Allcroft, D. (2007). “ The Environmental Values of Potential Ecotourists: A Segmentation Study”. Journal of Sustainable Tourism,